

Nr 336.

Av herr **Jeppsson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 50, angående försvarsväsendets ordnande.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 50 är beträffande underofficerarnas tjänsteställning föreslaget (sid. 157):

att den nuvarande fänriks- och underlöjtnantsgraden uppdelas i två grader, en lägre, fänrik, och en högre, underlöjtnant;

att fanjunkare (likställd personal) erhåller tjänstegrad i likhet med underlöjtnant med tjänsteställning i förhållande till underlöjtnant efter datum för fullmakt, dock att sådan tjänsteställning icke tilldelas till högsta underofficersgraden befordrade officers- och reservofficersaspiranter; samt

att förvaltare och därmed jämförlig personal efter uppnådda 50 års ålder kunna erhålla tjänstegrad i likhet med löjtnant med tjänsteställning efter löjtnant.

Vid avskedstagandet bör fanjunkare (likställd personal), vilken visat synnerligen framstående duglighet, kunna erhålla löjtnants tjänsteställning i enlighet med vad ovan sagts beträffande förvaltare. Likaså bör vid avskedstagandet förvaltare, därest han ådagalagt synnerligen framstående duglighet, kunna erhålla tjänsteställning i likhet med kapten i armén. Sistnämnda tjänsteställning bör även kunna tilldelas andra pensionerade underofficerare, vilka genom sitt arbete i försvarsväsendets tjänst efter uppnådd pensionsålder därav gjort sig särskilt förtjänta.

Härutöver fordras vissa reglerande bestämmelser i fråga om musikpersonals tjänsteställning, rätten att taga befäl m. m.

Vad beträffar marinens underofficerare föreslås i propositionen (sid. 269) enahanda bestämmelser med det tillägg, att ett visst antal flaggunderofficerare och underofficerare av 1. graden efter uppnådda 50 års ålder kunna erhålla tjänstegrad i likhet med löjtnant med tjänsteställning efter löjtnanter.

Vid behandlingen av frågan om underofficerarnas tjänsteställning ansåg 1924 års försvarsutskott, att Kungl. Maj:ts då avgivna förslag icke var ägnat att giva frågan en tillfredsställande lösning. Underofficerarnas högre ålder och praktiska erfarenhet borde väl motivera, att de i större omfattning och högre grad, än Kungl. Maj:t föreslagit, erhöles förbättrad tjänsteställning i förhållande till de yngre officerarna. Enligt utskottets förmenande skulle en tillfredsställande lösning härutinnan ernås, därest

- 1) den nuvarande fänriks- och underlöjtnantsgraden uppdelades på två grader, en lägre för fänrikar och en högre för underlöjtnanter,
- 2) sergeanter efter erhållen fullmakt tilldelades fänriks tjänsteställning i förhållande till fänrik efter data för fullmakter (konstitutorial),
- 3) fanjunkare och styckjunkare erhöle underlöjtnans tjänstegrad med tjänsteställning i förhållande till underlöjtnanter efter data för fullmakter, samt
- 4) förrådsförvaltare och med dem likställda erhöle löjtnants tjänstegrad med tjänsteställning efter löjtnanter.

Denna utskottets uppfattning om sättet för ordnandet av tjänsteställningen för underofficerarna kom sedermera att läggas till grund för av utskottet uppdragna riktlinjer, att tjäna till ledning vid en blivande ytterligare utredning av frågan.

Underofficerssakkunniga kunde icke ansluta sig till de av 1924 års försvarsutskott uppdragna riktlinjerna vad beträffar serganternas tjänsteställning, under det att personalrepresentanterna i sitt yttrande anslutit sig till försvarsutskottetslinjen även i fråga om sergeanterna.

Slutligen har, såsom framgår av ovan citerade uttalande i försvarspropositionen, Kungl. Maj:ts biträtt underofficerssakkunnigas mening och vid tjänsteställningsfrågans ordnande för underofficerarna lämnat sergeanterna utanför en uppflyttning.

De åtgärder beträffande en förbättrad manskapsutbildning, vidarebefordran till officerare för underbefäl och yngre underofficerare samt förbättrad tjänsteställning för underofficerarna, vilka föreslagits i den nu avlåtna försvarspropositionen nr 50, syfta samtliga till åstadkommandet av en tillfredsställande rekrytering samt till ett ökat tillgodoseende av den militära tjänstens krav. Dessa synpunkter hava även tidigare varit avgörande i framställningar och avgivna förslag, sålunda även vid utformandet av riktlinjerna i försvarsutskottet 1924. Vid upprepade tillfällen hava även förslag framlagts inför riksdagen, syftande till sådana åtgärders vidtagande, som voro ägnade att utjämna den förefintliga stora klyftan mellan de två befälsgrupperna officerare och underofficerare. Det må härvid erinras om de motioner i sådant syfte, vilka avgävos i denna kammare år 1914. De i Kungl. Maj:ts proposition nr 50 föreslagna åtgärderna för underbefäls och yngre underofficerares vidarebefordran till officerare skola måhända komma att i begränsad omfattning även tjäna syftet med officerskårens demokratisering, varemot den förefintliga stora skillnaden mellan officerare och underofficerare med de nu föreslagna begränsade åtgärderna för tjänsteställningens förbättrande för underofficerarna alltjämt kommer att i huvudsak bestå. För åstadkommandet av en utjämning i förevarande avseende kan det ifrågasättas, huruvida icke ett steg utöver det av 1924 års försvarsutskott föreslagna borde tagas, då man nu ändå ansett att en ändring vore motiverad. Under alla förhållanden synes någon ytterligare avprutning på vad 1924 års försvarsutskott ansåg lämpligt och genomförbart ur tjänstesynpunkt icke vara erforderlig.

Sergeanterna vid armén och kustartilleriet och i ändå större omfattning 2. gradens underofficerare vid flottan hava vid erhållandet av fullmakt på beställningen nått en tämligen hög ålder, i allmänhet omkring tio till tolv levnadsår utöver fänrikens. Denna levnadsålder i förening med den därmed följande mångåriga praktiska tjänstgöringen i underbefälsgraderna och såsom underofficerare av 3. graden eller konstituerade sergeanter torde hos dem hava skapat förutsättningarna för att i tjänsteställning likställas med de i graden lägsta och till levnadsåldern yngsta bland officerarna. Ett ordnande av tjänsteställningen för underofficerarna i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag innebär, att den 21—22-åriga fänriken kommer att taga befäl över 40—45-åriga underofficerare, ett förhållande, som, huru avita det än kan förefalla, dock särskilt bland flottans underofficerare ingalunda blir någon sällsynt företeelse.

De skäl mot sergeanternas uppflyttning, som anföras i den kungl. propositionen, torde i de sällsynta fall, där en ung sergeant lyckas vinna inträde såsom elev i krigsskolan och härpå vinna officersbefordran, icke vara svårare att reglera än det exempelvis visat sig vara att till krigsskolans ordinarie officerskurser såsom elever kommendera till underlöjtnanter i reserven redan utnämnda officerare. De olägenheter, som härav kunna uppkomma, äro i alla händelser av så obetydlig natur, att de icke böra få vara avgörande för frågan om sergeanternas och underofficerarnas av 2. graden uppflyttning till tjänsteställning i likhet med fänrikar.

I fråga om underofficerarnas tjänsteställning hava myndigheter liksom sakkunniga och slutligen även Kungl. Maj:t hävdad den otvivelaktigt riktiga meningen, att en förändrad tjänsteställning för underofficerare icke borde medföra, att oklara befälsförhållanden därigenom uppstå.

Med Kungl. Maj:ts förslag till tjänsteställningens ordnande för förvaltare och därmed jämförlig personal efter uppnådda 50 år liksom för de underofficerare, vilka vid avskedstagandet på grund av visad synnerligen framstående duglighet anses vara förtjänta av högre tjänsteställning, synes emellertid sådana mindre klara befälsförhållanden ändå komma att uppstå.

Tjänsteställningens ordnande för nu ifrågavarande personal efter de grunder Kungl. Maj:t föreslagit, d. v. s. löjtnants respektive kaptens tjänsteställning men alltjämt med bibehållande av nuvarande titlar, skulle nämligen medföra, att av underofficerare med fanjunkares titel skulle komma att finnas tre olika grupper: sådana med underlöjtnants tjänsteställning, med löjtnants och slutligen en tredje grupp med kaptens tjänsteställning. Att detta icke är ägnat att bringa reda i befälsförhållandena ligger i öppen dag. Det synes därför som om underofficerssakkunnigas förslag till ordnande av denna detalj av tjänsteställningsfrågan vore mera ändamålsenlig och därför borde följas, vartill så mycket större anledning

kan anses föreligga som även personalrepresentanterna i huvudsak anslutit sig till detta de sakkunnigas förslag.

Sakkunnigas förslag går ut på att tjänsteställningsfrågan för ifrågasvarande personalgrupp bör ordnas på så sätt, att befordran äger rum till löjtnant respektive kapten i armén. Personalrepresentanterna hava föreslagit, att sådan utnämning bör ske i regementet respektive flottan (kustartilleriet).

Ett fullföljande av detta förslag kommer icke att skapa några oklara eller orediga befälsförhållanden, och måste ur sådan synpunkt vara att föredraga framför förslaget om tjänsteställningens tilldelande utan titelförändring.

De underofficerare, vilka sålunda utnämndes till löjtnanter, respektive kaptener i armén, skulle alltså räknas till officersskåren på liknande sätt som de nu till underlöjtnanter i armén (marinen) utnämnda underofficerarna. De farhågor de militära myndigheterna uttalat inför en dylik lösning i avseende på sammansmältningen av de två olika grupperna, officersskåren och de till officerare utnämnda äldre underofficerarna, torde vara utan grund, särskilt som det i praktiken hittills icke visat sig uppstå några olägenheter genom utnämningen av äldre underofficerare till underlöjtnanter i armén. Dessa till löjtnanter respektive kaptener utnämnda äldre underofficerare, med rötter i och samhörighet med underofficersskåren men med rätt att räkna sig såsom officerare, komma däremot att förverkliga det gamla önskemålet om utjämning av motsättningarna mellan de två befälskårerna.

Såsom ett ytterligare led i dessa utjämningssträvanden och därjämte med hänsyn till det mindre följdriktiga i att beställningshavare, vilka i fråga om tjänsteställning intaga plats jämsides med eller över vissa officersgrader, benämnas underofficerare, bör denna kollektivbenämning utbytas mot benämningen *kompaniofficerare* för arméns och kustartilleriets underofficerare och benämningen *skeppsofficerare* för underofficerare vid flottan. På grund härav hemställes,

att riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 50 måtte besluta:

att nuvarande underlöjtnants- och fänriksgraden uppdelas i två särskilda grader, åtskilda i fråga om såväl tjänsteställning som gradbeteckning;

att sergeanter efter erhållen fullmakt samt underofficerare av 2. graden å och över stat samt i reserven erhålla fänriks tjänstegrad med tjänsteställning i förhållande till fänrikar efter data för fullmakter (konstitutorial);

att nuvarande högsta underofficersgraden (fanjunkare, styckjunkare, flaggunderofficerare och underofficerare

av 1. graden) å och över stat samt i reserven erhålla underlöjtnants tjänstegrad med tjänsteställning i förhållande till underlöjtnanter efter data för fullmakter, dock att sådan tjänsteställning ej tilldelas till högsta underofficersgraden befordrade officers- och reservofficersaspiranter samt sjö- och kustartillerikadetter;

att förrådsförvaltare vid armén och innehavare av uppborrdsmannabefattningar vid marinen, vilka kunna komma att förklaras jämställda med förrådsförvaltare vid armén, samt ett visst antal flaggunderofficerare och underofficerare av 1. graden på stat efter uppnådda 50 års ålder böra kunna befordras till löjtnanter i regementet, respektive flottan och kustartilleriet; och

att befordran till löjtnant i regementets respektive flottans och kustartilleriets reserv bör kunna äga rum av pensionerade underofficerare, varjämte befordran till kapten i armén respektive marinen bör kunna ske av pensionerade underofficerare, vilka genom sitt arbete i försvarsväsendets tjänst gjort sig särskilt förtjänta av ytterligare befordran.

Stockholm den 19 mars 1925.

Ola Jeppsson.

